

گفتارهایی در نحو

محمد راسخ مهند. تهران: مرکز، ۱۳۸۸. چاپ نخست، ۱۶۸ صفحه

کتاب گفتارهایی در نحو به عنوان منبع درس ساخت زبان فارسی در دوره کارشناسی ارشد رشته زبان شناسی همگانی کاربرد دارد.

- کتاب فاقد پیشگفتار است و هدف از تألیف کتاب به طور ضمنی بیان شده است. مقدمه برای هر فصل جداگانه در نظر گرفته شده و موضوعات کتاب دارای یک فهرست تفصیلی است. در کتاب از ابزار جدول و نمودار استفاده شده است. خلاصه و جمع بندی فصل ها و واژه نامه و کتاب شناسی از دیگر داشته های اثر حاضر است.
- وضعیت چاپ، صحافی، صفحه آرایی و طرح جلد کتاب مطلوب است. متن اثر روان و رساست. نویسنده تلاش کرده است تا مباحث تخصصی را با زبانی ساده و قابل فهم ارائه کند.
- کتاب شامل مجموعه مقالات نویسنده است که پیشتر چاپ شده است و تنها فصل چهارم کتاب بر مقاله های پیشین افزوده شده است. بر همین اساس باید گفت که نمی توان انتظار نظم و ترتیبی خاص را در فصل ها داشت. هر فصل از کتاب ساختی از زبان فارسی را توصیف و گاه تحلیل می کند. از این رو می توان فصل ها را مستقل از هم و با هر ترتیبی تدریس یا مطالعه کرد. با وجود این درون هر فصل نظم و انسجامی که باید، به چشم می خورد و از این بابت کاستی محسوسی وجود ندارد.
- نویسنده کوشیده است در تألیف مقاله ها از منابع معتبر داخلی و خارجی استفاده کند و غنای علمی کتاب را تأمین نماید. استفاده نویسنده از منابع معتبر و به روز، کفایت

محتوا را موجب شده است. در همین راستا ذکر منابع و ارجاع‌های صورت گرفته، دقیق و با رعایت اصول علمی است.

- در پاره‌ای موارد مانند فصل اول و دوم، اقدام به نقد نظرها شده است که چندان همه‌جانبه و قانع‌کننده نیست. به نظر می‌رسد از این بابت کتاب موفق نبوده است. در این زمینه تحلیل مباحث و ذکر موضوعات مطرح شده با بی‌طرفی علمی و عدم سوگیری همراه بوده است.

- با توجه به اینکه در این مقاله‌ها، داده‌های زبان فارسی در قالب نظریه‌های موجود تبیین شده، نظریه‌پردازی و نوآوری منظور نبوده است. داده‌های استفاده‌شده از زبان فارسی در این تحلیل‌ها از منابع دست اول گرفته شده و جدیدترین منابع برای این هدف فراهم آمده است.

- محتوای گردآمده زیر عنوان کتاب همه در مجموعه عنوان خود می‌گنجد و هماهنگی و انسجام میان عنوان، فهرست و مطالب تدوین شده برقرار است.

- تناسب کتاب با درس ساخت زبان فارسی است که سرفصل‌های این درس شامل آشناسی، واج‌شناسی، صرف و نحو است. بنابراین کتاب کفایت همه سرفصل‌های درس را نمی‌کند و حتی در بخش نحو نیز مباحث مطرح شده کامل نیست. از این رو بخش‌های یادشده و حوزه‌هایی از نحو نیازمند منابع دیگری است.

- مقدمه و جمع‌بندی پایان هر فصل بسیار خوب و مناسب است. برخی فصل‌ها جدول و نمودار نیز دارد، ولی شامل همه فصل‌ها نمی‌شود. از سوی دیگر جای خالی تمرین و آزمون و معرفی منابع مطالعاتی و زمینه‌های پژوهشی در کتاب حس می‌شود. اصطلاحات و معادل‌های به کاررفته از زمره اصطلاحات رایج و پذیرفته شده است،

نقد و بررسی کتب ۱۳۷

ولی در فصل هشتم و نهم، برخی معادل‌های ناآشنا مشاهده می‌شود که نیازمند توضیح در متن یا پانویست است تا ابهامی به جا نگذارد.

- با توجه به تخصصی بودن کتاب در حوزه زبان‌شناسی کتاب منافاتی با اصول دینی ندارد و در اساس سوگیری نسبت به ارزش‌های اسلامی و فرهنگی در کتاب دیده نمی‌شود.